

IZMAEL-BEJ.

Vzhodna povest.

V ruščini zložil

Mihael Lermontov.

Poslovenil

Janez Vesnin.

V CIELOVCU.

Na svetlo dalo vredništvo slovenskega Glasnika.

1864.

55870

Natisnil Jožef Blaznik v Ljubljani.

55870

N= 30002099

PERVI DEL.

I.

Pozdravljam te priserčno, sivi Kavkaz!
Popotnik tvojim goram nisem tuj,
Ki so nosile me v mladosti zgodnji,
V puščavi me privadile nebesom.
In dolgo še od takrat mislil sem,
Nebó da južno gorske skale so.
Prekrasen si, o merzli kraj svobode,
In vi prestoli vélike prirode,
Kedar ko dim višnjevskasti oblaki
Pod véčer k vam hité od daljnih krajev,
Nad vami se vijó, septaje tiho,
Ko nad glavó prikazni velikanskih
Nemirno perje si šumljá — in luna
Po sinjem nebu popotuje sama.

II.

Kakó sem ljubil, Kavkaz veličastni!
Značaj vojaški tvojih verlih sinov,
In tvojea nebá lazúr prijazni,

In čudni šum preurnih glasnih viher,
 Kedar votline in goré stermé
 Ko nočne straže odgovarjajo!
 Al kar pogleda solnce, in blešči
 Se v zlatu potok; in na stepi cvet
 Lepodišečo dviga zdaj glavico,
 Blešči ko cvetka iz nebes in raja! —
 V večernem času megel sem deževnih
 Raztergani zavòj pogosto gledal;
 Samó oblaki, róbljeni rudeče,
 Edini še grozé, in nad skalámi
 Čaróvni gradič, čudo starih dni,
 V trenutek raste; al hitreje še
 Razpihne njega vétrovo pihljanje.
 Tako preterga grozni glas verig
 Pregrešnemu mučencu sanje mile,
 Ko gleda hribe svojega domovja . . .
 Al v tem pa belši, ko snegovi gorski,
 Bežé od tod prijateljski oblaki,
 In pospremivši dan, valé se drug
 Nad družega, in gledajo svetleje
 Takó veselo, krasno in neskerbno,
 Ko večno tako slastno bi živeli! . . .

III.

Al divji so teh skal rodovi mnogi;
 Njih Bog — je svóboda, njih zakon — vojska;
 Oni rastó tam sred razbojev skrivnih,
 Prederznih del in del tu nadnavádnih.

Tam v zibki pesmi matrne straše
 Z imenom ruskim mala deteta;
 Tamkaj ne pogubi pregreha vraga;
 Zvesti so, al zvestejše je meščenje.
 Za dobro — dobro tam, in kerv — za kerv,
 Sovraštvo je brezmerno kot ljubezen.

IV.

Povesti njih so temne. Starček sivi,
 Verhuncev kazbeških rojak nesrečni,
 Ko sprémljeval je mene čez goré,
 Povešt starinsko je povedal mi.
 Ljudí minulega je hvalil veka
 In vodil me pod kamen Roslambeka,
 Viseč nad potom med skalé zavitim,
 Ko bi ga uderžávala Aloja
 Na zraku v padcu svojem iz nebá.
 Obrasen ves z zeleno travo je,
 In ne bojé se, da kdaj kamen pade,
 Nevihte varje se v njegovi senci,
 Ki je še mičniša, če nežnih dev
 Oči golobje v polnoči ledeni
 Pogledajo svitló na dolgo steblo,
 In raste cvetka dražega spomina!
 In pod stoletno mahovito skalo
 Sedel govornik nekđaj je pred menoј,
 Ko siva skala sivi starček se je
 Zamislil, ino glavo sklonil tiho . . .
 Mordà je molil tu za domovino!

In potnik tuji sem se bal motiti
 Njegà molčanja in molčanja skal:
 Tačas ju skoraj nisem razpoznal!

V.

Povest njegovo žalostno in derzno
 Prenesti menim tje na sever daljni:
 Mordà se zdi prečudna v našem kraji,
 Al kakor sem jo slišal, tak povém jo.
 Tegà ne maram, da ne zvedo drugi,
 Povest da z menoj kot skrivnost pogine;
 Da-si na mé ne pazite do konca,
 Povém jo vam! Komur ponosna duša
 Je dana, temu res ni treba venca;
 Ljubezen, pesmi — pevca so življenje;
 Brez njih je prazno, revno in brezupno,
 Ko je nebo brez zvezd in brez viharjev!...

VI.

Že davno je, kar tam, kjer čist
 Po kremencu Podkumek dere,
 Kjer za Mašukom vstaja dan,
 Za stermim Beštom pa zahaja,
 Tam blizo meje tuji zemlji
 Aúli mirno so cveteli:
 Ponosni so na gostoljubje:
 Tam vsaki potnik prenočišče
 Je našel in sprejetje gostno:
 Čerkés je srečen bil in prost.

Zavolj lepote čudne znane
 So bile njih dekleta krasne,
 In starčki tam so belolasi
 Sodili mladih razpertije;
 Veselja vrele so njih pesmi:
 Oni takrat še niso znali
 Zlatá, ne jekla ruskega.

VII.

Osoda ni nam vedno jasna:
 Reč vsaka imá svoj dan, svoj čas.
 Zašlò je solnce; pod gorò
 Je že se vlegla bela megla;
 To noč auli, zdelo se je,
 Tišine nočne znali niso.
 Tesnile so se glasne čede,
 Vozovi težki so škripáli;
 Tresoče žene blizo mož
 Deržale deteta plačoče.
 Očetje njih, odeti s plašči,
 Molcé zasedali so konje
 In nabijáli samokrese,
 Visoki na germadi žgali,
 Kar vzeti s seboj niso mogli.
 Ko pa je dan novorojeni
 Ponočni grozni grob ožaril
 In mokro jutranjo megló
 Zbujeni veter že razpodil,

Odkrilo se je vznožje gor,
 Vas zapuščena, prazno polje;
 Germada komaj še dimeča
 In sled koles — vse drugo pusto.

VIII.

Al kaj je je napravilo
 Očetov svojih prah pustiti
 In samovoljno si izgnanje
 Iskati sred puščav neznanih?
 Gnjev Muhamedov? al prerokbe?
 O, ne! prišla do njih je vest,
 Da vrag nevarni je obišče;
 Vrag nesprosljivi, grozoviti,
 Ker njega gromi so presilni,
 Njegova moč ne dá se šteti...

IX.

V tem pa hité za letom leta...
 In peto leto že nastane,
 In džavrov kri ne teče še.
 Tam v nenaseljeni puščavi
 Je oddehnil Čerkes se grozni,
 Napravljen nov je bil aul
 (Njegà sledov ne vidiš več),
 In starček ko mladeneč krepki
 Kipí sovraštva in derznosti,
 Ker Roslambek z bregov Kubana
 Že kneze zvezne pričakuje...

X.

To leto neki dan jesenski
 Je med Železno in Zmejino,
 Kjer pot je vil se komaj viden,
 Po ozkem pa cvetočem dolu
 Tihotno jahal jezdec mlad;
 Krog pa na levo in na pravo,
 Ko bi ostanki piramid
 Mogočno dvigali se k nebu,
 Pogleda gora izza gore;
 V daljavi car njih petoglavi,
 Megleni, modro-sinjasti
 V višini čudoviti straši.

XI.

Ni loga rosnega še solnce,
 Svetilo nebno, osušilo:
 Sè skal granitnih visel je
 Nad potom divji vinograd,
 Njegov sreberni dež osipal
 Je često jezdeca in konja.
 Al, gledi, kak se je ustavil,
 Ko z novo mislijo vznemirjen,
 In negotovo krog pogledal —
 Kaj bi ne srečal še, si misli,
 V nevaren beg spusti se s konjem,
 Kar vstavi ga, krepkó se vstopi
 V streména, trepetá, gori, —
 Vse tiho! stopi zdaj raz konja,

Nasloni k mokri zemlji glavo,
 In sliši tol'cih trav šumenja...
 Vse je odljudno onemélo.
 Strahú tesnile so se persi...
 Da vidi streho bele kočé,
 Da sliši konjskih nog topot,
 On dal bi takrat ves bil svet.

XII.

Kdo je ta potnik? Rus? — nikdár.
 Čekmén ga krije, prosti bešmet,
 Kosmata čapka pa mu čelo;
 Meč v nožnicah in samokres
 Blešči v nasečki nebogati,
 Pretegnjen terdo je z reménom,
 In šaška komaj še zveni,
 In puška mu visi na plečih,
 Beli v volneni se prevleki.
 Ali mar na sedlu njega hribca
 Ne razločuje od kozakov?
 Ni zmote tu — on je Čerkes!
 Rujavi cvet z njegovih lic
 Je skoraj zginil; sneg in vihere
 In zima severnih nebés
 So končno zmili barvo južno,
 Al vidi se, da je Čerkes!
 Obervi goste, pogled orlov,
 Qsemci dolge ino černe,
 Kretanje hitro in prostó;

Odpahnil vse je tuje šege,
 Ni bril si brade in ne berk,
 Zob bela versta še blešči,
 Ko pene po bregovih morskih.
 On nikdar ni navad in šeg
 Opustil svoje očevine...
 Gorjé, gorjé pa, če se tudi
 Derži ljudi sirovih mnenja,
 Če je popaka, strup omike
 Na duši ga okužila!
 Za čutje in veselje starček,
 In vendar je brez sivih las,
 Kaj v kraj, kjer vse je tako živo,
 Tak nepokojno, tak igrivo,
 Prinaša svoje mrtvo serce?

XIII.

Mlad je ko so mladenči naši,
 In vendar blesk hladán v očéh.
 Poveršje temnega jezera
 Takó pokriva rani hlad
 Z ledeno terdo skorjo svojo
 Do perve vihre. Čutja, strasti
 V očéh na veke so zgoréle,
 V sercé se ko v berlogu lev,
 Globoko skrivajo, al moči
 Njihovi ne zbeži nikakor.
 Naj bode kamen serce to —

Strupeni, prebujeni plamen
 Ko oglje kamen bo raztlel.

XIV.

In pretečeno vse je bilo,
 Ko senca mu umerlega!
 Od sih mal se je spremenilo
 Bog vedi, kako in po čem!
 V samotno jahal je poljé —
 Na enkrat sliši strel — kaj je?
 Ko bi se sméjal, na edin glas
 Skalovja in stermin stanovnik
 Ponavljal trikrat je odmév.
 Popotnik bodež svoj potegne,
 In s puško, glej, brez bajoneta
 Kozaka vidi tam v germovji;
 Pred njim fazan je okervavljen
 Z rosó drevesno okropljen,
 Z bleščečim sedmobjnim repom
 Ubit sè svincem ležal v travi.
 In bliže potnik je prijahal
 In v čistem ruskem ga jeziku:
 „Kozak! povedi mi“ je vprašal,
 „Al davno je že prazno tu?“ —
 — Od takrat, kar se vstrašil Rusov
 Je neustrašni narod tvoj! —
 Pred nami skriva se po gorah...
 Tegà je danes peto leto! —

XV.

Kozak umolkne. Kaj pa s teboj
 Čerkes? Zakaj je tvoja roka
 Se dvignila s pregrozno puško?
 Odpusti smehljej ta kozaku! —
 O joj! zveršila se je kazen,
 V kervi, brez čutja, brez dihanja,
 Leži kozak zdaj zasmehljivi.
 Čerkes zrè na podobo hladno,
 V njem zbudil se je duh vrojeni,
 Zanesti mogel ni nikakor,
 Zderžati mogel ni udarca.
 Ko po oblacih svit požara,
 Ko lava Etne po poljanah,
 Stopila kri je v njega lice,
 Ko bi bolán bil; blisketale
 Ko meču kervnemu ostrina
 Oči njegove, in takrát
 Je strup in duša — vse v njih bilo!
 In naposled je z zlobnim smehom
 Čerkes na sever pehnil oko: —
 Nič, kar nič ni sovraštvo smertno
 O smehljeji potlobnem temu!
 V svobodi dvigajo se persi!
 Vzdehniti htel je, pa ni mogel;
 Znoj hladen z vročega je čela
 Mu kapal, 'z ust pa — ni besede!

XVI.

Na enkrat se zavé in strese,
 Prikloni h škeli, konja vdari,
 En sam trenutek na mogili
 Pa šinil je ko černa tica,
 In kmalu skril se ves v megló.
 Čez kamnja ga je nesel konj,
 On gledal ni, in ni se bal,
 Beži tak naglo samo tisti,
 Za katerim grozni kes hiti!

XVII.

Kam je Čerkes obernil pot?
 Kje si oddahne mlade persi,
 Kje umiri prostosti misel?
 Čerkes ni hotel oddehniti...
 Podi in bije konja silno,
 In konj leti, ko veter v stepi;
 Goré nosnice, oko se bliska,
 In že je tu zobčasta versta
 Kreménastih brezkončnih gor,
 In Šag dviguje se za njimi
 Sè dvema snežnima glaváma.
 In potnik misli: „Daleč ni več:
 „Ob uri lahko k njim priskačem!“

XVIII.

Pred njim pa, v temnoplavem mraku,
 Podobno na pol zračni steni,

Stegújejo se gole gore ;
 Nezveste, čudne ko zmišljije
 Razhajajo in shajajo ...
 Prešél je čas, teh dveh že ni!
 Oni nad potnikom smejé se,
 In komaj plavi cvet menijo!
 Bledí popotnik od nevolje;
 Konj nenavajen se ustavlja;
 K zapadu solnce je že šlo
 In zrak se vedno bolj hladil,
 Samotne grozne kope so
 Postale više in temneje, —
 Uganka bile so očém.

XIX.

Al glej pred njim, podobna megli,
 Nasprot hiti mu zadnja gora:
 Živeje ko preproga vzhodna
 Goré le više se krožé.
 Pokrit ves s peno do ušes
 Jel dihati je konj prosteje,
 Otročjih let spomini mili
 Sprosterli so se pred Čerkesom,
 Željé zbudile so se v persih,
 V očéh rodile so se solze,
 Za čas je vgasnilo sovraštvo,
 In misli neznebljivih breme
 Je padlo skoraj že od serca:
 Krepkó je dvignil svetlo čelo,
 Ponosno v sercu si pa mislil,

Da je Čerkes, da je rodil se
 Sred skal prederznih on edin.
 Pozabil je hitrost življenja,
 On v mislih poglavar svetá
 Prisvojil rad bi njih si večnost,
 Pozabil je, kar je preterpel:
 Prijatle, vrage, strah pregnanja
 In, kak nevesto pri vernitvi
 Objel sè vso bo strastno dušo!

XX.

Veršine sinje rudecé se.
 Z večerno zarjo osvetljána,
 Pa davno že so brezna temna;
 Valile skoz doline ozke
 In legle so se medle megle,
 Le konjski je glasil se topot,
 Pa zgubil je v daljavi se.
 Jesenski dan bledé je vgasnil;
 Opadlo je vonjavno perje,
 Brez sanj so spanje pokušale
 Na pol zvene le mile cvetke;
 In čas navadni je molcé
 Prilezla izpod kamna kača,
 Igrala leno se na solncu;
 Luskina gladka ji srebrila
 Se je na pregibljevem herbtu,
 Ko jeklo kopja al oklepa,
 (Kedar zadremljejo po boji
 Pretrudne na širokem polji),

Ko najde jih v germovji luna,
Leskečejo se v mraku nočnem.

XXI.

Že pozno je. Samotni potnik
Odel je s plaščem se širokim:
Za nizkim gostovejnim hrastom
Je skrnil se pot, in veter pihal;
Spotaknil konj se je pod njim,
Zasópe, ko bi čul nevarnost,
Začudi se, razsede jezdec
In vidi brezno pred seboj,
In tam na dnu njegovem, potok
V svobódi divji po teminah
Šumí. — (Tud jaz ta šum sem slišal,
V puščavi z vetri razpiháni,
In mnogo zbudil misli mi
Je v persih, ki jih strah tesnil je).
V dvomljivih mislih je nad skalo
Ustavil strudeni se tujec;
Kar vidi, da v puščavi daleč
Tam ogenj plamení, in vnovič
Zasede konja zlobnega.
In z vso močjó tje konj hiti,
Kjer daljni ogenj se svetlí.

XXII.

Ni duh kovarstva in prevare
Tu mamil s plamenečim ognjem,
Izmael-bej. 2

Oči hudobnega šajtana
 Svetile niso v skalah teh;
 Dve sakli beli in prosti ste
 Se mirno skrivale za holmom;
 Perstene strehe so jim černe;
 Na krajih verste goste trave
 Visele so v zelenih premih;
 Jesenski vlažni hladni veter
 Pa poje jim nezemske pesme.
 Široki okrožuje dvor
 Ograda iz kolov in vej,
 Ki nagnjena visi že dolgo.
 Vse v mrtvo spanje je vtopljeno —
 Le eno okno se še sveti...
 Razgeče trudni konj Čerkesov,
 Udari z nogo ob zemljó.
 In odgovoril mu je drugi...
 Iz sakle nekdo ven hiti,
 Priskoči: „Vel'ki Mohamed
 Gotovo nam poslal je gosta.
 Kdo je tu?“ — Tujec! bil odgovor, —
 In več ga spraševati noče,
 Prededov šego ohranjuje
 Pohlevni gospodar. Za konja
 On sam skerbi in trudi se,
 On sam mu ves prostirek sname
 In sam ga vodi na dvorišče.

XXIII.

V tem pa uljudno v sakli dimni
 Popótnika sprejema starček;
 Pred ogenj gosta posadi
 In gostoljubno stiska roko.
 Bleščé po stenah na okróg
 Bogastvo hribca: puške, strele,
 Z napisom bódeži pobožnim,
 Morivca belega baslik
 In bič med plaščem ino sedlom.
 Začela sta o zlati svobodi,
 O prejšnjih dneh, o bojnem polji;
 Gori, gori beseda njima
 In domišljija živa ziblje
 V prihodnjost ju in pretečenost;
 Preide čas, da kdáj ne vesta —
 Oná sedita in pervikrat
 Je tujca vnemala povest,
 In starček čudil se mladenču.

XXIV.

Sam je lezginec; davno že
 (Tako sklenilo je nebó)
 Ni gledal doma. Trije sini
 In mlada hči živijo z njim.
 Pri njih molčí do zdaj še tuga,
 In revež milo je sprejet.
 Kedar goré pa nočne zvezde,
 Podajo se na pota bratje,

Njegovi razuzdani sini:
 Ta plen živi družino vso!
 Povsod raztresaajo ti strah,
 Ukrasti, vzeti — jim je eno;
 Méd, vino prosijo z bodalcem,
 In s kroglo plačajo za pšeno.
 Iz konjske čede al pa s paše
 Prekrasnega vzemó si konja;
 Le dneva se oni bojé,
 Njih vladi pa do zdaj ni meje.
 In danes je domá le eden,
 Njegov ljubimec, starši sin.
 Al teh beséd že več ni slišal
 Popotnik; skoraj dihal ni,
 Oterpnil je pogled mu bistri,
 Ko meteor bi svetel padal:
 Pred-nj, kakor lepo dekle gorsko,
 Stvarjenje raja in zemljé
 Vstopila se je vila mlada!

XXV.

In kdo bi, ko jo vidi, rekel: ne!
 Kdo nébesne milote, al še sled
 Nebeških rok, ki razsejáne v žarkih
 So v sladkem smehu, iskri černih oči —
 Vse, kar se sklepa s prvo domišljijo,
 Vse, kar zgodi v življenji se le enkrat,
 Ne loči od krasote preminljive,
 Krasote zemske, dostikrat lažnjive?

Kdo, naj pové mi, preupije vést:
 Podoba mična, ali hladna duša!
 Kedar na enkrat vidi pred seboj
 To, kar častil je prvič z dušo
 Krilatcev, oproščenih zemskih spon,
 Na svet zletevših, da ljudi toláže.
 Al, se bližaje, je spoznal lezginko:
 V obličji ziblje zemsko se življenje,
 Iztočna vrela kri je v njenih licih,
 Pa kakor mili se obraz oddalji —
 Jel dvomiti o tem je, kar je bilo,
 In zopet se poveril je blodenju!

XXVI.

Ah nežna, kakor vila mlada,
 Stvarjenje raja in zemljé,
 In mila — ko nam v tujem kraji
 Sred glasov tujega jezika
 Je znani glas besed domačih;
 Tako je tolaživno mila,
 Ko nekđaj bila je jetniku
 Pri oknu tihe ječe v mraku
 Svobodne tice prosta pesem,
 Pri ognji stala Zara lepa.
 Nekóliko sklonila čelo,
 Ponosno pa in gibčno stala;
 Prostost je bila v njenem krasu,
 Prost njen okus. Ovita pridno
 Je bila nje glavica z ruto;

In izpod nje do nežnih neder
 Dve čerņi kiti ste kipeli
 Nepažno — tisti čas je ona
 Jih razpletála, zapletála! —
 Dopasti Zara je želela, —
 Kakó na tem spozna se ženska!

XXVII.

S tresočo in strašljivo roko
 Postavila je sramožljivo
 Večerjo malo pred očeta,
 In se smehljala, in potem
 Hotéla iti, pa ni znala:
 Al bi odšla? Nje persi s časom
 Odejo dvigale so znatno;
 Poslušala bi ona rada,
 Kaj govori popotnik mladi.
 Al on molči, oči blodé:
 Njih vabi bódeža ostrost,
 In groznih bojev svetli kras;
 Al zadnji je pogled na njo
 Se vperl... deklè je ustrašilo se,
 Pa bala očeve se jeze
 Ni, in ostala je, in spet je
 Sklenila slušati popotnika.
 Al kaj je um njegov strašilo;
 Besed nedokončanih svojih
 Izustiti kar mogel ni,
 Smeji se, pa oči že davno

Več ne obrača na dekleta;
 Smeji in šali se, al hladni
 Nevoljni smeh se ne prilega.
 Zamolknil je — njo je dražilo,
 In sama vedela ni kaj.
 Čerkes lovil je s konca željno,
 Kdaj živo nje oko se dvigne; —
 Na zadnje so ustavile se
 Oči, ki so mu nagajale.
 Odgovora želi, se skloni,
 Al on je zabil, zabil na-nje!...
 Zadosti je! tega udarca
 Dekle več drugič ne sterpi;
 Al se ne blodi njemu, Zara?
 Pa ona ide, in odide!...

XXVIII.

Kdor mnogo hodil je po svetu,
 Kdor gledal je njega navade,
 Kdor je strasti spoznaval znamnja,
 In komur znan njih jezik je;
 Osoda kogar rano vergla
 Je med omikane ljudi,
 In tak z lastno rokó nikdar
 Prodal ne bode duše svoje, —
 Ta ženskina goreča strast,
 Vé, se ne šteje več za srečo;
 Ta s srcem prostim in prečudnim
 In s čustvom nekdam tako svetim

Šaliti se boji. On skuša,
 Da solzo sreča s smehljejem,
 Smehljaju dá odgovor hladen:
 Kdor se dobrika, — tak se zmoti!
 Pijan že večno vedne hlimbe
 Sam sebi ne verjame več;
 Visoka duša ni dovoljna
 Z ostanki revnimi mladosti —
 Omika pozna ji je britka,
 Ker ni pri ognji hrane v nji.
 Ljudje v življenji svetskem taki
 Vzrok skoraj zmirom zlega so:
 Kakó strašljivosti detinske
 Velike priče so njih dela.
 Prevariti oni ne smejo,
 In odpustiti ne umejo!
 In dostikrat si mislijo,
 Da jih ozdravil kraj bo daljni,
 Puščava, vid visocih gor,
 Al senca sámotne doline,
 Kjer so prešli mladostni dnevi.
 Pa upanje je njih zastoj:
 Podložna duši je zunajnost!

XXIX.

Ni mile Zare v sakli več.
 Čerkes nje sled je dolgo gledal,
 In mislil: „Nežno ti stvarjenje!
 Iz detskih komaj šla si let,

In že solzé in želje imaš!
 Preslabi svetle zarje žar
 Na temni megli ne gori:
 Na nji tvoj blisk le pomrači se.
 Ker upa nima, se le muči!

XXX.

„Ti še ne veš zdaj, kdo sem jaz,
 Tolaži se! ne mirni vasi,
 Ampak svobódi, domu, bitvam
 Je posvečena sodba moja.
 Ljubiti z nežnišo ljubavjo
 Bi mogel tebe, pa nad teboj
 Budi branitelj nad zemljó:
 Mar roka, okropljena s kervjo,
 Al tvojo smé stiskáti roko?
 Z objemom tebe smé ogreti?
 Al morejo poljubovati
 Te usta, vajene kletvine?“

XXXI.

Čas je! jasni se že na vzhodu;
 Čerkes je vstal na daljni pot.
 Sinočnji ogenj na ognjišču
 Je tlel še. Sivi starček ga je
 Razpihal, ino pšeno varil,
 In pravil, kod je boljši pot,
 In sam do starega je praga
 Pospremil dobroserčno gosta.

Popotnik lazil je počasi,
 Stiskála ga je skrivna žalost:
 O mladi deklici je mislil...
 In kdo mu konja bo pripeljal?

XXXII.

Otožno Zara konja je
 Popótnega pred njim deržala
 In s tihim svojim glasom, k njemu
 Oči dvignivši, govorila:
 „Konj je gotov! z lastno rokó
 „Pripravila sem bojno uzdo
 „In v srebérni luskini bliska
 „Kubanska draga se nasečka,
 „In černi plašč z reménom terdnim
 „Ti privezála sem za sedlom.
 „To delo, vedi, ni mi novo.
 „Vse je gotovo, dragi tujec!
 „Tvoj konj je krasen; ne straše ga
 „Stermine golega skalovja;
 „Sicer je zrastel v daljnem kraji,
 „Na njem ponòs se vidi divji
 „Njegov herbet se lesketá,
 „Ko kamen oglašè v potoku;
 „Ko ogel mu pogled gori,
 „Le skloni se — že poletí;
 „Gladila, božala sem ga,
 „Da tebe potnik reši rajše

„Od bodeža in vražje puške
 „Tam v némi stepi, v čas nevgodni!

XXXIII.

„Ne hiti tak v jeklen stremen,
 „Ne beži tako spešnih nog:
 „Poslušaj, mladi tujec, me;
 „Kdo vé? morda kdaj pride čas,
 „In ti na mili strani bodeš
 „Naključno spomnil se na mé:
 „In če vesele svatbe čaša
 „Ti vrè, blešči se v roci tvoji,
 „Nikar ne ljubkaj sè spomini,
 „Od serca goni jih, kar moreš;
 „Al če se misel ti rodi,
 „In če obraz moj se ti sanja
 „V samotni mučeniški noči, —
 „Usliši, usliši mojo prošnjo:
 „Ne zaničuj te svoje sanje,
 „Nikar ne goni misli proč!

XXXIV.

„Naš dom je mal, zató je miren;
 „Meč ruski se ga ne dotakne,
 „In kaj če vzeti? — pet, šest konj,
 „Al terdo mar obleko našo? ...
 „Pohlévnosti zaupaj moji,
 „Odkrij se meni, kam te vendar
 „Kovarni upi vlečejo?

„Kaj iščeš nek? — ostani tu,
 „Pri nas ostani, dobri tujec!
 „Na tanko vém: ti si pregnanec,
 „Odvadil si se svoje zemlje,
 „Pozabil si njen lepí jezik.
 „Zakaj hitiš tak v rojstni kraj,
 „In kaj te čaka tam? — ne vém,
 „Moj oče bode terdil s časom,
 „Da brez najmanjšega oponosa
 „Smo dolžni darovati sebe
 „Za nehvaležno domovino, —
 „Za me domovje je le tam,
 „Kjer up, ljubezen je domá!

XXXV.

„Po polji se vali še megla,
 „Nevaren zgodnji hlad veršin je...
 „Samo en dan, le eno uro, —
 „Poslušaj, — eno uro mudi
 „Se terdoserčni blizo mene!
 „Tačas še pokermim ti konja,
 „Odvézala ga bodem sama,
 „Naj se oddahne, napoji;
 „Ti pa zdaj v sakli tukaj, v senci
 „Glavó na roko mi položi:
 „Glasove tvojih besedi bi
 „Še enkrat slišati želela;
 „Al ne ustavljam sreče časa,
 „Ločitve časa ne preganjam?...

In Zara čakala s trepetom
 Je na odgovor besedi;
 Skriváti žalosti ni mogla,
 Solzé z osemec so ji tekle.
 O joj! on vedno le molči,
 Popotnik vsede se na konja;
 Pripravil se je že oditi,
 Oberne se — in se prestraši,
 Ves ganjen miloserčnosti
 Tolažiti je hotel Zaro.

XXXVI.

— „Nikar ne toži me tak ostro!
 Povej kaj hočeš — al mar solz?
 Imel sem kdaj veliko jih:
 Al svet je vzal jih iz zavisti!
 Pa ne zarad nemirne sodbe
 Razdvojil sem se z nežno dušo;
 Svobódni, suženj al vladar
 Želé, da zginem jaz edin.
 Vse, kar le malo mene ljubi,
 Potegnem precej za seboj;
 Moj dih že spridi vse veselje,
 Res škoda, da moči več nimam!
 Priprost da nisem človek, vedi,
 (Da-si obleko prosto nosim) —
 Tolaž' se, Zara, pred seboj
 Zdaj vidiš brata Roslambeka!

To žertvo sreči dolžen sem prinesiti...
 O ne žaluj o tem! — Odpusti sestra! —

XXXVII.

To rekši, mahnil je z rokó, in podkev
 Začul se glas, v daljavi umiraje.
 Le diha še, brez solz, beséd in misli,
 Stoji stermé, in neobčutno gleda,
 Kakó ta daljni berzi glas podkvá
 Prihodnjost njeno vso s seboj unese.
 O, Zara! Zara! kratko domišljijo
 Častila si, — kje zdaj je domišljija?
 Kak polne so oči, kak prazna duša! —
 Trenutek vsak ji teži je ko drugi,
 Vse, kar prešlo, oživljaš vnovič!...
 Po cele dneve ona gleda tamkaj,
 Kjer skrila se ji je ljubezni zvezda,
 Povsod, povsod nahaja njega le:
 V večernih tminah milo lice vidi;
 Po noči sliši še topòt, iz postlje
 Poskoči, pazi, ždè in njega čaka —
 In vetra piš polagoma raznaša
 Topòt le vedno bliže — pa vse mimo!...
 Tak časih méteor leti na nas,
 Je blizo že — na enkrat pa ugasne!...

DRUGI DEL

I.

Argune kalna voda zmir ropoče ;
Ledene skorje ona ne pozná,
Mrazú in zime spon se ne boji ;
Pokrita s hladnim pertom srébernim,
Rodi se sama krepka med snegovi,
In tam, kjer serna hitro še beži,
Otrók prirode, ko otrok priprosta,
Neposajéna se igra in skače !
In s časom, kakor zakrivljeno steklo,
Sred dolzih trav, prezorno in svetló
Po gladkih kamnih, v brezdno se vali,
Zgubi v globocem mraku, in nad njim
S poslovnim se gruljenjem vije tropa
Strašljivih, tujih, svóbodnih golobov . . .
In z brinami zelenimi pokrite,
Nad mračnim brezdnom grobne plošče mirno
Visé in čakajo, kdaj vriš omolkne,
Da padejo in vse pokrijejo.
Pa čakajo zastonj ! — valovi nikdar
Ne dremljejo, da-si je tma objema,

Povsod Arguna zemljo si prerije
In vnovič poletí na daljni pot!

II.

Na bregu teh kipečih, vročih vod
Nedavno je pregnani narod si
Aúl postavil — in trenutka čakal,
Ko bode se zveršilo meščevanje;
Čerkes gotovil je napád prederzen,
Zavezniki zbiráli so se skrivno,
In umni knez, lokavi Roslambek
Uklanjal se pred Rusi je pohlevno,
In v tem je s hitro derzovito trumo
Vasi kozaške v nočni tmi razdeval;
Vernivši v vas se, na kervavo svatbo
Jetnikov je pripeljal trepečoóih,
Prijaznost jim obetal, in se šalil
In glave sekal jim zarad zabave.

III.

Lahkó vелеvaš narodu, če ga
Poprime ena sama skupna strast;
Ni treba z zlatom si ga pokoriti,
Pred njim ponosen biti, al enak;
Ni treba misli svojih odkriváti,
Al spraševati pri podložnih sveta
In pozabiti, kar od zlatih gor
Je boljše, vljudnost in besedo lepo! —
Skerbí, da prvi boš povsod in vedno,

Nikar se ne spozabi, bodi zmeren,
 Nikogar slepih vraž se ne dotikaj,
 In sam umej z derhaljo biti vražen;
 Nikar ne napreduj začetka mnogo,
 In ne navadi naroda na zmage,
 Da se spozná v slabosti svoji vedno,
 Da vsaki mig rešitelja je treba,
 Da nima tebe s čim primeriti,
 In te časti prisiljen s tako silo;
 Umej prederzno vse potrebovati,
 Zató plačila pa ne tirjaj nikdar! —
 Otrók je narod: — noče dati nikdar,
 Ne skušaj vzeti, — ampak vkradi mu!

IV.

Imel je nekđaj brata Roslambek;
 O njem žalujejo prederzne čete,
 Poslál je oče Izmaela v Rusko,
 In njihne upe vzela je Rusija.
 Že štirinajst lét zapustil je te kraje,
 Kjer bil je izrejèn in rojen deček,
 Da prava tuja vé, pozna zakone!
 Rodil pod težko perziško preprogo
 Se Izmael ni, pesem milonežna
 Ni njega vspavala v večernem mraku.
 Prepeval mu je burje boj nemirni.
 Ko pervikrat odprè oči nedolžne,
 Njegov nasmehljeje srečala je groza.
 V berlogu temnem, kjer pregnan po bratu
 Izmael-bej.

Bej-Bulatu, kovarnem ubijavcu,
Njegov je oče skrival lét se mnogo,
Pregnaneec novi, je ta svet zagledal!

V.

Ko bi odveč bil med ljudmi, po rojstvu
Si duše razveselil ni z ničimur,
Da-si nedolžno je začel življenje,
Kak mnogi ga končajo — s prestopljenjem.
Ljubezni materne on ni poznal.
Na persih gorki plašč ga ni segrel, —
Otročja leta je preživel sam;
Njegovo zibelko je veter zibal;
In mesec polnoči igral je ž njim.
Med zemljo ino nebom zrastel je,
Nikoli sile in skerbí poznal ni;
Navadil megel se je pod nogami,
In nad seboj lazurnega nebá;
Le orli sami in ponosne skale
Imele ž njim mladenčem so zabave.
Ustvarjen bil za strasti je velike,
Kipela v njem je plameneča duša,
In južni so odmevali viharji
V nji z vso lepoto svojo strahovito ...
Kar pa poslal ga oče je na Ruse,
Od takrat vest o njem nič več ne vé ...

VI.

Na gori, ki se solncu skriva,
Pregnanci mirno so sprejeti,

Sred nešpljevih dreves aul
 Raztresen je nad šumno reko;
 Stoji posebej vsaka streha
 Tam v senci, v dimovih pelnicah.
 Poletni dan, v poldanskem ognji,
 Ko dviga se iz kamnov čad,
 Igrá otrók se truma v travi,
 Čerkes pa truden ves počiva;
 V tem pa sedí njegova žena
 Pri delu v novi sakli sama,
 In poje pesem žalostno
 O daljni lepi domovini;
 Oblake rojstnega neba
 Čerkes že gleda v domišljiji:
 Tam log je lepši, dan svetlejši,
 Leskeča rosa je čistejša,
 Tam mavrica je raznobarvna
 Nebó jasnila; krasen most so
 Na oblacih stvarjali duhovi,
 Da bi od ene skale k drugi
 Hodili po prezračni stezi;
 Tam pervikrat je še ves plašen
 Na lok pokladal hitre strele!...

VII.

Začel se bajrana je praznik.
 Povsod veselje in ukánje;
 Zapustil Mulla alkoran je,
 Več ne posluša njega klicev,

Na stran odmeta razsvetljenja;
 Vso noč nad hladnimi skalami
 Visoke ognje žgè za ognji,
 Ko b'le nad zemskimi oblaki
 Bi zemske zvezde; — ali luna,
 Ko na zemljó pogled oberne,
 Ne vidi sebi zopernic
 In, čisto zapuščena, sama
 Po nebu v svojem blesku blodi.

VIII.

Že davno ples je bil končan,
 Končana strelba; vse je temno.
 Krog ognja, da posluša pevca,
 Stopila berhka je mladina,
 Tud sivi starčki v redu so
 Vsi nemi pazili na pevca.
 Na sivi skali, brez orožja,
 Sedel neznan je, skromen tujec.
 Vojaškega ni treba krása,
 Ponosen je in reven — pevec!
 Puščáv otrók, ljubimec neba,
 Brez zlata je, pa ne brez kruha.
 Pričlenjal je: in strune tri
 Že brenkale so pod rokó,
 In živo, s čudno je prostoto
 Zapel starinsko krasno pesem:

IX.

Čerkeška pesem.

„Mnogo dev je v gorah teh;

„Noč in zvezde v njih očéh,

„Mična z njimi je osoda, —

„Al še lepša je svoboda!

„Oj ne ženi se mladeneč,

„Slušaj mene mar:

„Rajši konja si mladeneč

„Kupi za denar.

„Kdor ženiti bi se htel,

„Ta si slab izbral je del:

„Z Rusi bo pozabil boje.

„Brani jok mu žene svoje!

„Oj ne ženi se mladeneč,

„Slušaj mene mar:

„Rajši konja si mladeneč

„Kupi za denar.

„Dober konj te ne izda:

„V vodo, ogenj se poda;

„Ko vihar po stepi šine,

„Tak daljava ž njim ti zgine!

„Oj ne ženi se mladeneč,

„Slušaj mene mar:

„Rajši konja si mladeneč

„Kupi za denar.“

X.

Od kod ta šum? od kod ta dva?
 Spoštljivo razdeli se truma.
 Mogočni knez se bliža jim
 In človek tuj na njega strani.
 Za njima pa trije glavarji
 „Allá je velik in Mahom!“
 Zakliče knez. „Grobovi še so
 „Pokorni jima! V zemlji tuji
 „Branila mojega sta brata:
 „Poznate mar vi Izmaela? ...
 „Tam med sovražniki je zrastel,
 „Pa ni priznal njihove vere,
 „In v našo sinjkasto puščavo
 „Samó sovrašтво je prinesel!“

XI.

In po dolini zagermeli
 So glasi divjega veselja;
 Blagoslavljali čas prihoda,
 Krog Izmaela star in mlad
 Se gnete. Deteta so mala
 Na rame matere dvigale,
 Njih žene gledale zijaje
 Na novega so kneza željno.
 Kje Roslambek, malik narodov,
 Po katerem tak slavi svoboda? —
 Sam, ves pozabljen je pred ognjem;
 Oddaljen, temnega obraza,

Je stal, ko žertva zle nevolje.
 Je davno mar, kar je natezal
 Sam misli vse in vse poglede?
 Je davno mar, kar je germeče
 Vsa ta derhal za njim hitela?
 Al davno, kar je mati dela
 Njegova pravila otroku? —
 In kaj je zdaj? — Glej Izmael
 Služabnik vragom domovinskim
 Uničil mu je vso to slavo
 S prihodom svojim, — in vladar
 Ponosni včerajšni je zginil,
 Pazljivosti neumne žlote
 Natezati že več ni mogel!
 Nji vse je mično, kar je novo!
 „Ó saj shladí se,“ knez si misli.
 Če je spoznal hudobni človek
 Že nevošljivost, pozabíti
 Popolnoma nikdar ne more:
 Ker ta prikazen posmehljiva
 In noč in dan straši duhá.

XII.

Boj, boj! . . . preznani glas ljudém
 Odkar je brat od bratskih rok
 Končal nedolžno pred altarjem . . .
 Germé je čez odljudni Kavkaz
 Zagnal se krik: na boj! na boj!
 In zbúdila so se plemena,

Z veseljem vidnim v smert hité.
 Aul je vtihnil, kjer brezskerbno
 Nedavno slušali so pevca;
 Rožljanje orožja, vriski stana, —
 Prešle mladenčeve so pesmi
 Prešlo bajrana je veselje!...
 „Glej, kako vsak se bije rad
 „Za častno delo in svobodo!...
 „Takó je bilo v naših časih,
 „Ko je veleval Ahmat - Bulat!“
 Tako s ponosnim so smehljanjem
 Šeptali starčki med seboj:
 Ko zvesto gledali na poti
 Prederznih so mladenčev čete...

XIII.

Prešla je zima; in oblaki
 Svetleje plavali po nebu,
 Med potjo gledali se v reki;
 S ponosno pa divjostjo reka
 Ko zvita kača odvernila
 Ni nebu sladkega smehljaja;
 In belih potnikov njegovih
 Prestregala je terdovratno.
 In ravne, gladke kakor stena,
 Temné se na bregovih gore;
 Stermina njih in njih višina
 Omami um, oko straši;
 Privezana na te veršine

Krepostno z nagimi koreni,
 Še kaka gostovejna smreka
 Stoji vsa žalostna in sama.
 In često mračne domišljije
 Strašijo serce: tako časih
 Vladar, pozemski polubog
 Na krasnem préstolu, obdan
 S kerdelom gerdih prilizunov,
 Se žalosti: da on edin
 Na svetu sebi ravnih nima!

XIV.

Osvojevavcu je pregrada
 Postavljena že v tej dolini;
 Iz kamenja, dreves germada
 Arguno davi pod seboj.
 Ni druge poti do aula;
 In hribec misli: „Vrag hudobni!
 „Mogila tebi je gotova!“
 Al vrag na ravnost gre na nje
 In gromonosnih topov blesk
 Igrá skoz temno meglo daleč.
 In Roslambek sovèt pokliče
 In govori: „V tihoti nočni
 „Napádemo njih čete derzni,
 „Ko padejo mogočni slapi
 „V dolino, ki spomladno sanja...
 „Naš molk pokončal bo gostove
 „In njih raztresene kosti,

„Plen krokarjem ino volkovom,
 „Segnjile bodo, pa ne v grobih.
 „Med tém pa sè zvičajnim strahom
 „O miru načnemo dogovor,
 „Kervavo skrivno maščevanje
 „Sramoto dolgo naj opere.“

XV.

Sprejeli vsi so boj soglasno,
 Soglasen pa ni Izmael.
 Koj mahnil je z jekleno šaško,
 In z mesta je hruméč poskočil!
 Z letečim pehnil je pogledom
 Glavarje, v redu tu sedeče,
 Ponižno svetli meč spustivši,
 Tak je odvernil bratu brat:
 „Jaz nočem biti skrit razbojnik,
 „Rad vidim, vidim gorko kri:
 „Jaz hočem, če je zmaga moja,
 „Da zna za grozno mojo roko!
 „Ko ti, tud jaz sovražim Ruse,
 „In še veliko bolj od tebe;
 „Al temni noči pod zavetjem
 „Časti ne bom ponižal kneške!
 „Drugačno tu je maščevanje,
 „Drugačna slava nad menoj!...“
 Pričakovali so dvoboja
 Med bratoma molcé glavarji;

Ganiti upali se niso,
 Odšel je — in vsi so molčáli...

XVI.

Kakó si strašna, Šajtan gora,
 Puščave stari velikan;
 Zel duh je, pravi izročilo,
 Ustvaril z derzno te rokó;
 Da laže bi izgnanje svoje
 Pozabil med zemljó in nebom.
 Stoletja tri je bil očaran,
 Z verigo prikovan bil težko,
 Kar je ponosno z novih skal
 Pretil preroku z grozno strelo.
 Ko s plaščem, je z jelovjem krita,
 Černejša je od gor sosednih.
 Rumeno stezo je skopála
 Po nji obupa britka solza;
 Ne z mahom, ne z germovjem gostim
 Zarasla nikdar se ne bode;
 V nji pisani so čudni sledi,
 Ta steza pelje, Bog ve kam!
 In jelen vejastih rogov
 Tam sred visocih cvetnih trav
 Odet sè hmeljem in beršljinom
 Leží, na pol objet od spanja;
 In kar zasliši znani laj,
 In čuti bližnjega sovraga:
 Rogove dvigne odlašaje,

Zasópe hladne, čiste sape,
 Rosó z mogočnih pleč otrese:
 Ko blisk jo mahne z enim skokom
 Čez skale, — in urnó beži;
 Bodečih ternov ne bojí se,
 Kovarni hmel pa s persi ruje, —
 Al, presekavši prosto pot,
 Pred njim stezà se vije varna...
 Nikjer prederzno ne ustavlja
 Nevidna roka carja gozdom,
 In, ker mu ni poguba blizo,
 Svoj prejšnji pot ne nadaljuje...

XVII.

Kdo je pod goro to nesrečno
 Zažgal plameči strašni ogenj?
 Svetló je praskljajoči ogenj
 Ožaril vse okrog germovje.
 Na kamen glavo je naslonil,
 In ležal Izmael od daleč.
 Prijatli njemu so hoteli
 Iti za njim — pa niso smeli.

XVIII.

Glej, kaj mu je napravil rojstni kraj!
 Nič več ni domišljij: tam raj je vidil,
 Kjer svet je mlad, природа tak bogata;
 Ljudjé pa so ljudjé — kaj če природа?
 Glej, brata komaj je objel pregnanec,

Že je obreka in zavid — nad njim!
 Prijatelj radost, in objetje nežno,
 Za kar bi drug zahvaljeval Stvarnika,
 Vse to se mu je spremenilo v kazen...
 Al za terpljenje Izmael je vstvarjen?
 Ljudjé so, katerim čustva so terpljenje...
 Da pa pokaže samovladje svoje,
 Tud časih premetuje jih med nami.
 Tak nekdanj car je v morje vergel demant;
 Al dragi kamen v svoj gotovi čas
 Vernili njemu zopet so valovi! —
 Osodni deci mesta ni na svetu;
 Oni ga strášijo z življenjem novim,
 Zasvétijo se — in njih sled se zgladi,
 Ko v temni megli gromne strele sled,
 Derhal se čudi dostikrat njih umu,
 In dostikrat dolži potem zato,
 Ker v morju rev, ko vihre v njem sejanih',
 Od sužnja ne izprosijo pomoči;
 Hoté povzdigniti se v zlu in dobrem,
 Njih volje znam je na ponosnem čelu.

XIX.

„Nespametnež! zakaj si odpehnil
 Besed ljubezni, prošenj lepotic?
 Zakaj, ko si tak dolgo ž njo boril se
 Osoda še otročja tebe straši?
 Vse prejšnje neveselje, ne vedé kdaj,
 Pozabil bil bi blizo mlade Zare,

In še ljudi pri angelu v puščavi,
 Glej, ljubil bi, pa nisi hotel — zdaj pa
 Podobe sreče živo pred teboj
 Sprehajajo se v trumah očitaje.
 Ti stiskaš ji rokó, in persi, rame
 Ji ljubiš ves pijan; dragost, besede,
 Spolnjeno srečo in ljubezen sladko
 Zdaj čutiš, slišiš; miljeni obraz,
 Čaróvni gled — pred teboj je ko bilo
 Je še nedavno; domišljije tvoje
 So tak verjetne, da boji se duša,
 Ki ne verjame jim, da ne zgorijo!...
 In s čim si lepo srečo zdaj zamenil?“
 Premišljeval je Izmael pred ognjem.
 Kar sliši strel, dva, mnogo: in poskoči
 In sluša... vse je vtihnilo iz nova.
 In reče si: „to sanje so bolníka!“

XX.

Nemira dušnega ves truden
 Na zemljo knez se zopet vleže,
 Vali se dim in ogenj poka...
 Kaj je pred njim? prikazen vidi:
 Pred svetlim ognjem tiho, mirno
 Stoji opert z rokó na sabljo,
 Na glavi belo čapko, Rus
 Bled, žalosten in oslabljen.
 Vprašáti hotel bi ga knez:
 Zakaj zapustil je gomilo?

In ognja žar tresoči svitlo
 Na zagorela pal je lica,
 Čerkesu dal pogled serdit.
 — Povej, kaj hočeš ti od mene:
 „Mar gostoljubja in obrambe?“
 Na to nevstrašno reče prišlec: —
 „Svoj pot sem zgubil v gorah teh,
 „Čerkesi so sledili meni,
 „In vse kozake mi pobili,
 „Še zvesti konj je pal pod menoj.
 „Rešiti nočnega sovraga
 „Le ti me moreš. Ne bojim
 „Se smerti: persi so gotove.
 „Al tvoji časti se predam!“
 — Prav imaš: na-me se zanesi!
 Glej, ogenj: vsedi se in grej. —

XXI.

Prezračna, tiha noč je bila,
 Na nebu zvezde so migljale,
 In luna za oblaki spala,
 Ljudje posnemali je niso.
 Sedé sovražniki pred ognjem,
 Molčijo tiho, pa ne spé.
 Zbudile prišleca so čerte
 Koj nove v knezu domišljije;
 Oné spominjale so njega
 Na davno znane, mlade čerte.
 Oj to ni igra domišljije!

Razrešiti si mora dvombe ...
 In prišlecu takó-le reče
 Ves nesterpljivi Izmael:
 — Ko vidim, ti si mlad. Za slavo
 Te žene želja; pa si zabil,
 Da slave ni v kervavi vojski
 Z neizobraženo množino!
 Zakaj z rokó ste zavidljivo
 Skalili to osodo našo?
 Ne boj se, le govôri serčno;
 Zakaj si nam tak nevošljiv,
 S kakovo je sirovostjo
 Razžalil tebe prosti narod?

XXII.

„Ti motiš jako se, Čerkes!“
 Šmehljaje Rus odgovori.
 „Veruj: ko vas, očara mene
 „Šumeči slap, temotni gozd;
 „Ljudi zamaknjen gledam vaše
 „Pozdravljajoče krasno zarjo,
 „In tudi vaše pleme ljubim;
 „Le enega sovražim vedno:
 „Čerkes po rodu, ne po duši
 „Ne v drugem ni podoben tebi, —
 „Gomilo knezu Izmaelu
 „Al sebi najti sem zaklel se ...
 „Čemú obraz si mračni zopet
 „S kosmato čapko tak zakrivaš?

„Molčanje tvoje mi je graja;
 „Poslušaj me, vse bodeš zvedel...
 „In sam nevolje vroče gorel...

XXIII.

„Gotovo veš, da dolgo služil
 „Je v ruski vojski Izmael;
 „Nezadovoljen pa med nami
 „Na domovino le je mislil,
 „Povsod Čerkes je v njem se vidil.
 „V gostijah, bitvah se je skazal
 „Pred vsemi! medli mu pogled
 „Iztočne nežnosti odseva:
 „Dekleta naša je sovražil!
 „Plameča bila domišljija,
 „Brez truda zapovedoval je
 „In za prestopok ni nasladnost
 „Imél in cenil on nikoli;
 „Ne vém, al bila zaničljivost
 „Zakonov je dežele tuje,
 „Al pa popačena čutila...
 „Ljubezen al britkost dekliška
 „Ko igra ste ga veselile;
 „Al da zbeži njega zvijačam,
 „Le eni obveljalo ni.

XXIV.

„Čerkes! glej vidil sem prekrasnih
 „Sedaj svobode nežnih hčer;
 Izmael-bej.

„Pa ne primerjam gledov strastnih
 „Prijaznosti oči polnočnih.
 „Ti nisi ljubil! ne besed
 „Poznal, ne ust čaróvnihi nisi;
 „Sè zlatimi device kodri
 „V zamáknjenji igral še nisi;
 „Prisegam strasti slušal nisi,
 „Zató te niso prevarile...
 „Jaz ljubil sem! Osoda mene
 „Po svetli stezi je mamila,
 „Do brezdna mirno me speljala...
 „In čakal srečnega sem dneva!
 „Že sem nevesto svojo drago
 „Smel angelja imenovati,
 „Nedolžno ljubkanje verniti,
 „In z rajsko devo pozabiti,
 „Da raja ni že zdaj pod luno.
 „Kar vdarila je strašna ura —
 „Ta kriva muk je dolgoletnih;
 „Na vojsko klic, domovja glas,
 „Postal poslanec je ločitve.
 „Ko dim kropile so se misli...
 „Ta grenki dan bom pomnil večno...
 „Čerkes! Čerkes! al od nikogar
 „Mar nisi še jemal slovesa?...

XXV.

„Ta čas je Izmael naključno
 „Nevesto mojo kje zagledal,

„In skrivna v njem je strast se vnela.
 „V tem pa, ko v daljnih krajih v boji
 „Iskal sem konca ali slave,
 „Pa ta nasladnež in kovarnik
 „Sercé je mlademu dekletu
 „Omotal z mrežo osodopolno.
 „Kak je umel s hinavsko solzo
 „Do sebe vdáhniti zaupnost;
 „Premagal s šalami je skromnost,
 „Zmagavši pa, obraz pokoren
 „Ohranil — al ves ogenj strasti
 „Pred njo v tem hipu je odkril!...
 „Očertal je s čaróvnim risom
 „Nje želje; on je dobro vedel,
 „Da biti nje soprug ne more,
 „Da razdeljuje ju naš zakon, —
 „In upala prevarjena je
 „Na persih svojega morivca!
 „Razun ljubezni ni poznala,
 „Poznala družega ni nič...

XXVI.

„Al kmalu se je prenasitil
 „In dolgočasil Izmael;
 „Tajiti se ni znal in vedel.
 „Ko je ugasnil kratki ogenj,
 „Zapustil žertvo je varún
 „In vernil v daljni kraj se rojstni;
 „Da je na nebu maščevavec,

„Na zemlji pa še drug, zabivši!
 „Al moja roka ga bo našla
 „Sred čete, v gozdih, v pusti stepi,
 „In kazni grozni meč zasvetil
 „Se bo nad neugnano glavo.
 „Obleko lahko spremeni:
 „Obraza ne — duh ga poznal bo!...

XXVII.

„Čerkes! razumel si, ko vidim,
 „Da je pravično maščevanje.
 „Na ustih ziblje se ti kletev!
 „Ne enkrat samo si se stresel...
 „Ko ti ponavljati bi mogel,
 „Popisati pregrozno uro,
 „Ko lepo miljeno stvarjenje
 „Zagledal sem v ponižbi svoji,
 „Nepopisljivo nje terpljenje
 „V očeh zvenelih sem prebral!...
 „Zgubila pamet je in um:
 „Krasila se je, in si pela,
 „Molčé je dolge dni pri oknu
 „Sedela, kot ne vedela bi,
 „Da jo izdal je, zdihovaje
 „Čakala je izdajavca.
 „Zgubljeno milo je življenje
 „Ostavilo se v pretečenem;
 „Nespamet njena je bila še
 „Do njega ljubav, misel na-nj...

„In take duše ni cenil!...“

In dolgo še je Rus govoril

O maščevanji, sreči, izdaji —

Poslušal ga je Izmael.

Še sam ne, vé le Bog edini

Kar je takrat pod mirno šemo

Godilo v sercu se njegovem.

Tesnil je dihe, kvišku z licem

(Da-si sercé in gledi niso

Od neba čakali hladila),

Je ležal na široki zemlji,

Tud nem in mračen, ko ti zemlja.

XXVIII.

Ste vidili, kak roparsko-hudobno

Na zapuščeno truplo, v tihi dol,

Nasledniki so prileteli zemski,

Mertvaški krokar, kanja ino orel?

Tako trenutki so, trenutki kratki,

Kedar na enkrat vse peklenske muke

Zletijo v serce in ga grizejo!

Življenje vse zgrenijo ti trenutki...

Vihar naj pihne — zlómljena je lilja;

Tako kdor z dušo rojen je slabostno:

Trenutkov tem podobnih ne prenese;

Al terden um, krepak in kamenit

Vse spremeni jih v tezo Prometeja!

Tud čas ne zgladi njih globoki sled;

Vsega na svetu je, le nič pozabe!...

XXIX.

Svetli se. Gore s snegom krite
 Na plavem nebesa oboku
 V nebó molijo zlate zobce;
 In zlili z jutra mladim žarkom
 Okrajci so se bele megle.
 Šajtanu gori na verhuncu
 Sramljivo ogenj je pred zarjo
 Oblédel. Tiho se je dvignil,
 Ko bi pred smertjo vstal bolnik,
 Ves čmeren knez s široke zemlje.
 Rad bi se spomnil, ko se vidi,
 Povesti grozne, želel si je
 Prevéríti se, da je spal;
 Obrisati je želel misli,
 Potegnil je rokó po čelu:
 Al žalost, — silni poglavar!
 Ne zgladi s čela ti gerbancev.

XXX.

Vstal je, in hoče neprestano
 Vodnik ostati prišlecu;
 Ni vedel, kaj o njem naj misli,
 Dovolil plašno je mladeneč.
 Hodila sta po temni poti;
 Al vse vznemirja ju: tu tica
 Sferfrá spod noge jima šumno,
 Tu lepo pisana lesica
 V cvetočem se zgubi germovji.

Le vedno niže, niže gresta,
 In rok ne zmakneta od sabelj.
 Hitita čez prehod nevaren
 Pripognjena, brez oziránja
 In spet na hrib prišla sta sterm, —
 In na okrog šotori ruski,
 Ko so žerjavi v prenočišču,
 Belé se žalostno že v dalji.
 Takrat se je Čerkes ustavil,
 Za roko Rusa poprijel, —
 In kdo bi, kdo se ne začudil? —
 Jel ž njim je ruski govoriti.

XXXI.

„Odpusti! brez nevarnosti zdaj
 „V šotore svoje moreš iti.
 „Al, le verjemi mi, zastonj
 „Se trudiš v kervi potopiti
 „Si žalost! Boj se, morebiti
 „Kesanje še prideneš k nji.
 „Bolezni taki ne pomaga
 „Kri vruga, ne beseda ljubih.
 „Zastonj je zdaj, tu v daljnem kraji
 „Gubiš prelepe mlade dni.
 „Sovraštvo tvoje ne doseže
 „Glavé, ki tepe jo osoda!
 „In ona rabeljnom posvetnim
 „Nikdar ne pušča žrtev svojih!
 „In tvoja roka ne ustraši

„Tegà, ki se bori z osodo:
 „Ti slabo poznaš Izmaela;
 „Pogledi ga: stoji pred teboj!“
 Ozrè s ponosom zaničljivim,
 Odgóvora ne čaka knez;
 In skrije se v kermule skalne. —
 In dolgo Rus je brez življenja
 Samoten stal, ko bi vkopan bil.

XXXII.

Al v tem je pred goró Šajtanom
 Postavila vojaški stan
 Čerkesov hitrih četa derzna,
 Krog svetlega je sedla ognja.
 Ljubili ti so Izmaela:
 Ž njim ali slavo, al gomilo,
 Vse eno jim, da le so ž njim!
 Osoda vseh ni mogla teh
 Strinjati s tistim nežnim čustvom,
 Ljudí tak prostega še uma,
 In tako nepokojne duše:
 Razžalil vse je Roslambek!
 (Tak je povsod in zmirom človek).

XXXIII.

Plenivci brez skerbi sedé,
 Pijó tam turški svoj tobak,
 In kneza čakajo: „Gotovo,
 „Ko zgine hladni nočni mrak,

„Prišel bo k nam, pogled orlovi
 „Premagal bo sovražne trume,
 „In stresnili pred njim se bodo
 „Ko silni Roslambek z glavarji!“
 Tak pesmi svobodne pevaje
 Šeptale so prederzne čete.

XXXIV.

Tihotno, žalostno, na strani,
 Oči dvignivši svoje k luni,
 Družici ljubeznjivih misli,
 Prekrasen je mladeneč stal, —
 Cvetlica res za smert prenežna!
 Tud on je Izmaela čakal,
 Al ne brezskerbno. Skriven trepet
 Viharje serčne je izdal,
 In težek zdihljej, ne naključen,
 Ni enkrat le iz pers izletel;
 Pokazal bi se Izmaelu,
 Da skup imata — vsaj gomilo;
 Oj! ali morda taka roka
 Razseka na kosé kozaka?
 Al tak obraz, sramljiv in skromen
 Zrè kdaj na svet, da vidi kri?
 Kaj dela tu, in v noči temni,
 Mamljiv v obrazu, ko ljubezen,
 Edini sred Čerkesov lenih,
 Nemarnih, divjih in hudobnih?
 Da si povedati je bal se,

Težko ne bilo bi vganiti,
 Ko bi... Al serce, čim je mlajše,
 Tim bojazljivše, tim ostrejše
 Varuje vzroke pred ljudmi
 Vseh svojih upov, svojih strasti.
 Skrivnost pa mladega Selima
 Globoko skrila se je v persih,
 Obračal usta, lica, oči,
 Kakor od kače, je od zvedčnih.

TRETJI DEL.

I.

Glej, kake stepe, gore ino morja
Orožju so protivile Slavjanov?
In kje poveljem carja ruskega
Izdaja in zavist se je podverгла?
Tolaži se, Čerkes! zapad in vzhod
Morda imá osodo tvojo kmalu.
Nastane čas, in rečeš sam ponosno:
Naj suženj sem, gospod je car vesoljni!
Nastane čas — in novi grozni Rim
Krasil na severju Avgust bo drugi!

II.

Goré auli: v njih ni več obrambe,
Vrag sine očevine je potolkel.
Ognjeni žar, ko večni meteor,
Igral v oblacih je, strašil okó.
Ko ropna zver, v pohlevno je družino
Priderl zmagavec silni z bajoneti;
Morí nemilo starčke in otroke; —

Nedolžne deve, mlade matere
 Z rokó kervavo boža po obrazu, —
 Al žene gorske niso ženske duše!
 Zarad poljuba bodež zasvetlí...

III.

V Ćaulu daljnem Roslambek je čmerni
 Iz nova skríl se, ne strahú prignan,
 Al v njem rojé kovarne slabe misli, —
 Sedaj jih zmešati ni mogel brat.
 Kje nek je Izmael? Po gorah daljnih,
 Neznanih blodi, bije se s kozaki,
 Zvabivši za seboj njihove čete,
 V puščavi zasipljujejo s kostmi jih,
 In novih vabijo po grozni poti.
 Za njimi strudení so derli Rusi,
 S krepostjo so naravno bojevali,
 Pa ne dadé Čerkesi oddahni,
 Zdaj skrijejo se, zdaj spet planejo;
 Ko senca so, ko dimova prikazen,
 V trenutkih tisti daleč so in blizo.

IV.

V viharnih bojih Izmael ni mislíl
 Iskati si pozabe in pokoja.
 Za dom, prijatle ni se maščeval,
 Imé junaka čaralo ga ní;
 Poznal časti je ceno ino vrednost,
 Iznajdene samo le za bedake!

Ugasnil ogenj je; na duši truden
 Ne želel več bi njega oživiti:
 Še rojstni bi aul, — detinske skale
 Ne sklenil varovati ruskih mečev.

V.

Z megló odet je dan se nagnil,
 Ko za prezračne pelenice;
 Na zemlji vetra in meglá ni
 Na bledem nebu. Dobro sliši
 Se orel na brezbarvni viši;
 Bledeča med skalami luč
 Je vkradla se v votlino divjo,
 Čepino gladko osvetila,
 In še mogil je prebivavcem
 Pred koncem divje se nasmejal,
 In po raztresenih kostéh,
 Zarasenih na mestih s travo,
 Polzil z ognjeno tresko je,
 Pokoju večnemu se čudil.
 Al pred je srečal še ta dva
 Nepremakljiva — ali živa!...
 In kakor neme groba žertve,
 Obá sta bila tak brezskerbna.

VI.

Sam... tak na tanko — Izmael.
 Neznana misel njega tlači,
 Za solncem je meglenim gledal

Ko mi neredko spremljamo
 Nadležne goste; sveti se mu
 Oklep čerkeški in čelada,
 Kervave lise so temnile
 Na mestih blesk vojaški jekla.
 Selim je mlado svojo glavo
 Vojvodu sklonil na kolena;
 Povsod sledi za njim mladeneč,
 Očetovski podoben senci:
 Nikoli ni mermranja slišal
 Dozdaj še na njegovih ustih...
 Naj straši se, al naj se strudi,
 Na Izmaela le pogleda —
 Vesel prenaša trud in strah!

VII.

Zdaj spava, in osemci dolge
 Prikrile so oči pod seboj
 In v licih kri, ko pri dekletu
 Igrá v prekrasnih mladih rožah,
 Oklep vojaški iz železa
 Mu ni težák. Pomilovaje
 Ozira na te nežne čerte
 Se knez, in živa domišljija
 Napolnjena mu je terpljenja.
 Tako tud svitla rosna kaplja,
 Ko zapusti svoj kraj, nebesa,
 Na oveneli pade list;
 Vsa v rajskih biserih bliščeča

Na njem počiva v mirnem spanji,
 In tak brezskerbna še ne vé,
 Da kmalu ovenéli list
 Požanje kosa, konj odgrizne.

VIII.

Z na pol odpertimi pa usti,
 Dihaje v sé večerni hlad,
 Naslonjen spi; al mirna duša
 Razvnetá je; na pol besede
 Šeptá on v sanjah s tém al unim.
 Te slišal knez je in se čudil;
 Selimu k ustom, v tihi noči,
 Nagnè uhó, da laže sluša.
 Mordà pomorejo te sanje,
 Njegovo da izvé osodo.
 „Si mogel zabiti? — ljubezni
 „Ni treba nežnosti zunanje...
 „Odpusti!“ je sanjač govoril.
 — Kaj odpustí naj? — knez se praša.
 Selim umolkne, čez trenutek
 Pa pravi spet: „Čemú so dvombe?
 „Na vsem teži njegà prezrenje...
 „Joj meni! Kaj veljá pred njim
 „Deklè priprosto, al Selim?
 „Takó med nama bode večno...
 „Zakaj z neprecenljivimi
 „Je usti to imé posvetil?“
 — Al jaz? si misli Izmael:

Čez nekaj pa iz nova sliši:
 „Strašno, moj Bog! je za otroke
 „Prekletje rojstnega očeta,
 „Kedar na koncu starih dni
 „Ga zapusté... ali strašneja
 „Njegova solza...“ Nekaj pravil
 Selim je še, in persi dvignil
 Globok je zdih, ko zdih slovesa
 Izletel bi. — Iz smiljenja
 Pretergal knez je težke sanje.

IX.

Zbudi mladeneč se in strese,
 Pogleda krog, in se nasmeje,
 Ko tako jasno koj zapazi,
 Da spal je na kolenih drugu.
 Zavrela mu je kri, in sanj
 Povedati je sramoval se
 Ko da lokave sanje imele
 Z osodo njega bi zavezo.
 Ni odgovoril na prašanje
 (Očitno žalosti je zamnje),
 Peresa divjih rož je tergal.
 Na zadnje pa dve solzni kaplji
 V očéh ste milo zableščeli;
 In hitro proč se obernivši
 Solzé posušil je z rokó...
 Zapazil, vidil vse je knez;
 Zató se v duši ni vznemiril,

Pripisoval je to prostosti,
 Zvijajčam te solzé otročjim.
 In končno, sam že davno znal ni
 Ljubezni sladostnih skerbi,
 In sam že davno več zaupal
 Ni svojega terpljenja solzam.

X.

Ne vem... Odvadil se je družih
 Čutila sóditi po svojih.
 Ne enkrat, s šemo umetnije,
 S solzó in pa z ledenim srcem
 Da je prevari čudil sam se,
 Prevarjen bil je — in je bal se
 Verjeti, in sicer zato,
 Ker nekdam je vsemu verjel!
 Zaničeval je on ta svet minljivi,
 Kjer je življenje — večna versta izdaj,
 Kjer žalost in veselje — vidna laž je;
 Kjer je spemín na zlo in dobro — strup:
 Kjer zlo se nam sladká, pa bolj hrumí le,
 Kjer serca dobro nam ne potolaži,
 In kjer oni, ki so strastém pokorni,
 Samó kesanje nam prinašajo...

XI.

Selim pa vstane, gre na goro...
 Sprostira se sreberna megla
 Okrog votline: mrak se goni

V daljavi... Čuj, topot! Glej, dim
 Rumèn dviguje se v preduhu,
 Čerkesov krik o zgodnji zarji
 Doní, in zgublja se v puščavi...
 Selim vse slišal je na gori;
 Kar more prihití v votlino:
 „Oní so tu!“ zakliče glasno,
 In kneza z nežno svojo roko
 Potegne naglo za seboj.
 Pokazal se je prvi jezdec,
 Ko bi iz zemlje se rodil,
 Ko je prišel na stermi holm;
 Za njim pa drugi in še drugi, —
 In v dolgi versti prihajali
 Pevaje so po ozkem potu:
 Tam, če dva srečata se konja,
 Nazaj bi obá se ne vernila,
 In iti bi naprej ne mogla.

XII.

Prederznih je plenivcev truma
 Ustavila se pred goró,
 In s konj utrudjenih stopila.
 Ko k njim hrumečim knez pristopi —
 Utihnilo je vse; spoštljivost
 Je brala se v obrazih živih;
 Al spoštovanje — ne pa strah,
 Oblast ni vzrok, temu je mnenje;
 „Kakove vesti!“ — Ruski stan

Je zdaj na Osajevskem polji,
 Tud revnost naših gor jih mika!
 „Kdo izmed vas prostost ne ljubi?“
 Molčé. „Tedad oddahnejo se
 „Naj vaši konji. Pot bo rana.
 „Mi vležemo se radi v boji,
 „Kaj boljšega dočakamo? —
 „Umreti pa v življenja cvetu...
 „Selim, veš, ti ne pojdeš z nami!...“

XIII.

Mladeneč obledi, in brala
 Se na obrazu mu je graja.
 „Ne,“ pravi mu: „povsodi sem
 „V pregnanstvu, v bitvi — tvoj sopotnik;
 „Prisege nikdar ne pozabim —
 „Ugasnem al živim s teboj!
 „Ne plaši me žvižganje krogel —
 „Saj to si vedel, Izmael;
 „Ustrašili me niso vragi,
 „Kedar si, knez, ti z menoj bil!
 „In s čela tvojega mar nisem
 „Tak često zmival prah in kerv?
 „Kedar prijatli so bežáli,
 „Čegavo ljubkanje pregnalo
 „Je žalosti otožne mrak?
 „Beseda moja! moja ljubav!
 „Oj vzemi, vzemi me s seboj!
 „Saj veš, sè strelami ravnati.

„Znam . . . Kaj pa mi je smert? — O, ne!
 „Lepote, sreče mladih dni
 „Cenila ni še duša moja,
 „Vse, vse pustim, življenje, svet, —
 „Ne zapustim pa Izmaela!“

XIV.

Molčé je knez pogledal k nebu,
 Na zadnje, obernivši se,
 Podal Selimu je rokó ;
 In krepko, terdno jo je stisnil
 Zató, ker smert, pa ne ločitev
 Ta znam otožni je obljubil!
 In dolgo vitez stal je tako ;
 Izpod pobešenih obervi
 Bliščalo nekaj je, in solze
 Nazvati mogel bi ta blesk,
 Ko bi tak hitro se ne skríl.

XV.

Po bregu pasejo se konji ;
 Orožja, tule, sedla, oklepe
 Znosili v špiljo so čez noč ;
 Pri vhodu ognji so zažgani.
 Na knezu svetli je oklep
 Bleščal rudeče se ; pogreznjen
 Ves v žalostne je domišljije :
 Od strasti ino od bolezní
 Bežita spanje in pokoj.

In reče mu Selim: „Gotovo
 „Te muči špilje temni duh!
 „Daj da zapojem tebi pesem;
 „Pogostoma deklica mlada
 „Jo poje v mojem rojstnem kraju,
 „Na boj vsa žalostna spuščaje
 „Predrazega, na drugi strani
 „Je nisem slišal domovine.
 „Tud pevala je rojstna mati
 „To pesmico nad mojo zibko.
 „Slušaje jo, pozabiš muke,
 „Glasovi sklenejo oči,
 „Vse sanjarije lét otroških!“
 Selim zapel je; noč ga krog poslušā:
 In pesem mu puščava vsa ponavlja:

Pesem Selima.

Glej mesec plava,
 Povsod je tih pokoj;
 Mladenča slava
 V kervavi žene boj.
 Nabija puško, da doni,
 In deva njemu govori:

„Premili! derznejši
 „Zaupaj se roku,
 „In moli k Iztoku,
 „Zvest bodi preroku,
 „Ljubezni zvesteji!

„In nič ga ne straši,
 „Kdor ljubi do groba;
 „Zavid ne, ne zloba
 „Njegà ne uplaši;
 „Naj njemu smert preti v pogubi:
 „Samó on ne umrè, kdor ljubi!

„Ljubezen prevare —
 „Maščuje kervavo,
 „Kdor vruga ne stare —
 „Ne pade za slavo;
 „In dež njegovih ran ne zmije
 „In zver kosti mu ne zarije!“

In mesec plava,
 Povsod je tih pokoj;
 Mladenča slava
 V kervavi žene boj!...

„Proč s pésmijo! proč!“ ko brezumen
 „Zavpije knez: „čemú ta graja?...
 „Mar tebe bo poslušal prerok?...
 „S kervjó oblit, tam v šumni bitvi
 „Besede tvoje bom zaglušil,
 „Raztergal bodem njih okove,
 „Spomin udušil bodem v sercu...
 „Vstanite! kaj? še ne gotovi?...
 „Proč pesmi! kervi meni! čas je!...
 „Prijatli, konje!... Niste čuli!

„Žvižganje krogel, konjski topot,
 „Upitje, tresk, razbito jeklo.
 „Vse čul sem... O, ne poj, ne poj!
 „Potiplji serce, kak se trese!
 „Oj ti si žalostna? Moj Bog!...
 „Zakaj kaznuje tvoja roka?...“
 Odtergala se je beseda
 Od bledih ust, in pa donela
 Mogočno, kakor daljni grom.
 S tresočim plamenečim ognjem
 Do polovice osvetljèn,
 In strašen, v roci šaško golo,
 Stal Izmael je nepremičen,
 Ko grozen duh iz spanja groba
 S čaróvno prebujèn besedo.
 Z vso silo je pogled obračal
 V puščavo step, grozil z rokó,
 Grozil je nekomu strašnó:
 Drugače kak bi Izmael se
 Motiti mogel v terdi duši? —
 Spoznal na zadnje je Selim,
 Da vitez ž njim govoril ni...
 Oj, neprevidnež! dotaknil si
 Se dušnih strun — in glas si zbudil
 In vso raztergal hladno dušo...
 In sam umetnosti je svoje
 Selim nevoljno se ustrašil...

XVI.

Vsa četa zdaj zasede konje.
 Pri svitu že gasečih ognjev
 Bežale so osebe mračne.
 Takó tud zapoznila tropa
 Pustinskih se žerjavov belih
 Na enkrat dvigne naglo s polja...
 Smeh, vriski, hrup, ropòt, herzanje —
 Vse diha vojske in življenja!
 Ne vedo, kaj spodobnost hoče,
 Prederznost slepa tu le vlada.

XVII.

Nebó svetli se v dolzih tracih;
 In sredi sinjih megel zarja
 Pečala se je za oblake.
 V soteski doli stopa knez,
 Za njim Čerkesi v dolgi versti.
 Po jezdecu se konj spozná:
 Beží ko veter po pustinji,
 In če spolzi hrumeč po pesku,
 Oberne, vije se na skale;
 Ko sneg je bel: v temoti nočni
 Okó zapaziti ga more.
 Na herbtu sè zvenečim tulom,
 Napravljen s krasnim lepoticjem
 Selim berhkó jezdari v versti,
 Na vrancu, na kobilici.
 Tako oblak v poldnevu vročem,

Prederzno plava in pokojno, —
 Na enkrat na terdini modri
 Odterga kos meglé se gromne,
 Pregnal ga je viharja piš;
 Hití ko černa cunjá mimo;
 Al vedi, da v višini plavi
 On s to v naravni zvezi ni.

XVIII.

Poljé že blizo je osodno;
 Oj kdo osodi v žrelo pade? ...
 Na enkrat se zasliši strelba
 Trenutek vsak čedalje bolj, —
 In pušek gromoviti glas se
 Razlega hitro izza gore.
 In plane knez, in mahne z roko:
 „Naprej!“ zavpije: „za menoj!“
 To reče — in spusti povodce.
 Takó prekrasen še nikoli
 Se ni pokazal! Sam poveljnik,
 Junak v pogledu in besedi,
 K sovražnikom je divjim letel,
 Je letel ko morivec angel:
 Trenutek ta, povej Selim,
 Kdo ne sledil bi mu zvestó?

XIX.

V tem pa s prederznostjo brezskerbno
 Kozakov krepkih hitra četa

Je gnala se za malim tropom
 Prederznikov neustrašljivih.
 To celo noč so ti rojili
 Krog neprijateljskih šatorov,
 Zagledale pa so jih straže, —
 In počila po njih je puška.
 In vitezi so boj sprejeli.
 In komaj v nemem so obupu
 Od sebe uderžali klanje,
 Kazáti niso hteli v begu,
 Da smert ustrašiti jih more.
 Njih krog se je precej že stisnil:
 Pod sabljo zvalil se je eden,
 Zadet je drugi v persi s svincem,
 Na polje ga je konj unesel,
 In mertvec le je bil na sedlu...
 Z orožjem strani, upa ni.
 Čerkes, molitve svoje moli!
 Ves v kervi je tvoj svilni bešmet,
 Ne vidi v drugič tebe bitva...
 Kar prah in krik! — oj drago znamenje
 Je rojstni krik, in ne brez prida!
 Pogledajo in — tam nad holmom
 Stojí v železnem knez oklepu.

XX.

Ni dolgo Izmael tam stal:
 Le konju dal je oddahiniti,
 Pogledal, planil je med vrage

Derznó in pot za njim kervava
 V njih verstah vidna je bila,
 Povsod na levo in na pravo
 Po zraku krožijo se risi,
 In padajo udarci s šaške;
 Ne vidijo nje bleska vragi,
 In brez obrambe umirajo!
 Ko mladi lev, ko se ogreje,
 V njih sredo vsekal se je knez:
 Krog žvižgajo, grozijo krogle;
 Kaj morejo? saj brani prerok!
 Čelade ni mu skrivil vdar,
 In slabo strelec meril je.
 Za njim pogubo razsipaje
 Vlomila je prederzna četa,
 In čez trenutek glasna bitva
 Sprosterla se je v tej dolini...

XXI.

Od bitve grozne daleč med germovjem,
 Zrejenec serčni tramskih divjih čed
 Že razsedlan, počasi se hladivši
 Je ležal mertev konj, ino pred njim
 Je stal napolnjen živega sočutja
 Čerkes. Odvzet je njemu bil sobojnik,
 Roké je križem dél in zavidljivo
 Tje doli gledal, tje na bojno polje,
 Preklinjal bi osodo svojo rad.
 Njegova žalost — bila je junaška!

In ves potán, ves spehan in utrujen
 Pribežal v strahu k njemu je Selim;
 (Nategnil loka ni še zdaj, in strele
 Do ene vse bilè so cele v tulu).

XXII.

— Oj žalost! pravi: kneza ni nikjer!
 Kam se je skrila? — „Glej, ako hočeš znati,
 „Pogledi tje, kjer bolj rudeč je dim,
 „Kjer prah gosteji, smerti vrisk močnejši,
 „Kjer okropljen s kervjó, je mertvi, živi,
 „Kjer v begu skrivnem ni nobene nade.
 „Tam je . . . Poglej: leti ko z neba ogenj.
 „Čelado, konja — glej zastavo našo!
 „Tam je: ko duh se bije še neranjen
 „In vse beži, al pada pa pred njim!“
 Selimu tak odverne sin prirode,
 Prilizovanje je svobodi tuje!

XXIII.

Kdo je ta Rus, s kervavo sabljo v roci,
 In v beli čapki? Straha ne pozná on!
 Med vsemi je posebno se izkazal,
 Z izgledom svojim bojnike spodbujal:
 Iskal je Izmaela in ga našel,
 In samokres potegnil svoj, pomeril
 In vstrelil . . . al zastonj; prevaril ga
 Je svinec! — bližnji strel osodepolni
 Je slišal knez; na enkrat se oberne

In strepetá: „Ti zopet si pred menoj!...“
 „Bog mi je priča: temu nisem vzrok!...“
 Úzkliknil je, in šaška zazvenela,
 In padša od trepečega telesa,
 Ko zreli sad od mlade vejice,
 Zvalila se je glava, konj razkačen
 Je spel se, zaherzál, in stresel grivo;
 In kmalo jezdec je obglavljeni
 Se zvernil tje na razteptani pesek.
 Ni dolgo mlado serce to venilo,
 Zdaj mir imá! trenutek tisti kratki
 Ljubezen in sovraštvo sta nehala:
 Ni vsem prisojena takova sreča!

XXIV.

Vse hujši boj, glavé valé se
 Pod mahi knezove roké:
 Da rešijo življenje svoje,
 V neredu vsi bežé kozaki;
 Ko duhi zli, ženó se hribci
 Z zmagavnim vojvodom za njimi
 In nikomur ne zanesó!
 Al kaj je? zmaga je izdana!
 Na hip nenadni počí grom,
 Vse v dimu se je skrilo gostem; —
 In Izmaelu pred očmi,
 Na zemljo z razdivjanih konj
 S kervavimi se je kostmi
 Zvernila versta mu prijatlov...

Ko toča vsula je karteča.
 In zaslišavši strel od daleč,
 Koj s svitlim bajonetom v roci
 Hiteli so širvanski polki...
 Da sprejme pogubljivo čelo,
 Edin z brezupno hotel dušo
 Spustiti se je Izmael;
 Al konja zgrabil je za uzdo
 Čerkes, in v goro za seboj —
 Čeravno je protivil jezdec —
 Mu vlekel močnega je konja.
 In ne najmanjšega nemira
 Tu sredi občnega gibanja
 Pripustil mladi ni Selim!
 Bežanje knezovo je vidil,
 Udar osode blagoslovljal
 In hitro, hitro šel za njim.
 Ne sram, temuč nevolja grenka
 Junaka zdaj počasi grize.
 Življenje zmaganim ni plača!
 Pogleda ni imel za prijatle
 In zdi se, da jih ne pozná.

XXV.

Čim bolj norčuje z nami sreča,
 Tim slajše, milše se udamo
 Dozdévanjem in domišljijam.
 Rodí se skrivna preljujezen
 Za drugi svet, da si tud tam se

Pozná osode samovlastje,
 Darujemo mi vendar njemu
 Vse upe naše in željé;
 In ukrasimo prav po volji
 Lepó stvaritve svoje zračne.
 Kedar skerbi in druge tuge
 Skalijo jasni dušni pokoj,
 Pozábimo ta svet, in daleč
 Se duša z mislimi podá,
 Dopada v sanjah si, v kih ne
 Sledú ne sence lét ni prejšnjih.
 Al um, z dvomnjenjem ohlajèn,
 In krega naučèn z osodo
 Ne veseli se, ne pozabi
 Željá in svojega terpljenja;
 In če si časih domišljeje,
 Si domišljeje le — premage!
 In, lastno silno moč spoznavši,
 Dokler ne pade prah v gomilo,
 Ne zapusti ponosnih misli...
 Tak krepek, nezmagaven um je
 Priroda dala Izmaelu!

XXVI.

Močno je ranjen! kri mu teče,
 A on ne čuti, on ne sliši;
 Po poti ga nevarnem nosi
 Iskreni konj, se spenja divje,
 Edin Selim ne obotavlja;

Z rokami je prijel za grivo,
 Na sedlu komaj sam sedi:
 Na čelu blede strah se ziblje;
 Oči, ki polne vse so solz,
 Obrača časih na tegá,
 Ki vse na svetu je za njega,
 Ki upu milega življenja
 Pripravljen žertvo je prinesiti,
 In tudi, če njegov „odpusti“
 Ločitvo večno bi naznanil!
 Pred svetom bode naj zločinec —
 Kaj za ljudi ljubezen mara?
 Kaj mara za nebes odločbo?
 O nič, ljubezni ohladiti
 Še enkrat stiska ni premogla;
 Saj sama si je zlo in dobro!

XXVII.

Umerl je silni krik potire;
 Peneči konji se kadé;
 Med bistro vodo in goró
 Kreménasto, po tesni stezi
 Oni sami poznajo pot,
 In jezdece prezirajo,
 In roka prej tako skerbna
 Več vajetov deržati noče.
 Na desni pa germovje temno
 Visi, in v puške se zadeva;
 In z nepristopne visočine

Na nove potnike gledaje
 Je stala črna mlada serna...
 Na levo — brezdna; na krajéh je
 Rudeče kamnje, tu in tam je
 Odrúšiti se zmir gotovo.
 Nikjer nevidni hitri potok
 V dolino divji in samoten,
 Ko grozni ris amerikanski,
 Beži germeče glasnih valov;
 Zdaj v biserni blešči se rosi;
 Zdaj v robu ko smaragd zelenem;
 Ko dve družini — duh sovražni
 Dveh gor verhove je razdelil.
 V daljavi pa na sinji nebes
 Stezé neplodnih golih gor
 Peljajo želje in poglede,
 Tje skoz oblake, katerih sence
 Po njih hité in švigajo:
 Drug zmenja družega v zavisti,
 Bežé naprej, bežé nazaj,
 Češ, da pod vročim solncem južnim
 Tud v njih kipijo južne strasti!

XXVIII.

Poldan je. Izmael slabi...
 Visoko solnce plamení,
 Pa še je upa: dim se vije,
 Aul ni daleč rojstni več...
 Tam, kjer z germovjem tiho skriti

Graniti dvigajo se krasni
 Z vsakoršno venčani temoto,
 Razpotje je in pot; skopali
 Vozovi so koles škripljočih.
 Od tu divjajo se peneče
 Argune modre bistre vode,
 Oko jih gleda pod nogami...
 Do željnega so prišli pota;
 Glej, tu je verh goré meglene;
 In sliši se rjojenje reke;
 Hitreje iskri konj zdaj stopa...
 Na enkrat s sprednjo nogo se
 Prestopi, in se spodtakne
 Na terdo skalo, sredi kamnja,
 In z vso veliko pade težo.

XXIX.

In jezdec, gorko kri zgubljuje,
 Brez čustva ležal je na zemlji;
 Na ustih nepremičnost grobna,
 Na čelu pa je muka stala;
 Res kaže se, da zadnja ura
 Je čakala iz neba znamnja,
 Da odhití, in ta trenutek
 Ustvari iz človeka — prah.
 Al bode mar gomila v stepi
 Kazála svetu sled minljivi
 Tegà, kogar je tol'ko let
 Minljivosti plašila misel? —

Ne! Ne! še tukaj je Selim...
 V obupu sklonil se je nad-nj,
 Kakor v viharji verba mlada
 Nad padlim stiska se altarjem —
 Čelado in oklep je vzel mu:
 In serce na sercé stiskaje,
 V nobenem ni življenja čul!...

XXX.

Selim zdaj vstane, krog pogleda:
 Nepremakljivo vse pred njim je!
 In kliče — in deževna megla
 Leti na klic njegov semkaj,
 Po vetru krila sprostitiraje,
 Ko smert temotna ino hladna.
 S širokim naposled zavojem
 Odela potnike je ona, —
 In v novem strahu je mladeneč!
 Pritisniv naglo druga k sebi:
 „Oj prizanesi mu... postoj!“
 „Uzkliknil je: „jaz vidim jasno,
 „Da si prišla odvzeti meni
 „Tegà, kega tak strastno ljubim,
 „Ki ga ljubiti manj ne morem!
 „Od tod! po svetu družih išči!
 „Vse žertve tvojega boga!...
 „Al ni nesrečnejše od mene,
 „Al ni bolj krivega od njega?“

XXXI.

V tem pa podobno dimni senci,

Da-si razumel ni molitve,

Temàn oblak je mimo letel.

Ko je Selim po njem ozerl se —

Že daleč bil je. Okrepčan

Hladù tega trenutka se je

Zavedel bleði Izmael,

Pogledal in oči odperl.

Slab je: prijatla išče roko

Njegova vsa tresočà roka;

Na tanko vsak posluša glas

In pije vetriča pihljanje,

In vse, kar blizo, mu je daleč,

Pred njim jasni se le počasi...

Kje je prijatelj? kje Selim?

Pogleda... kaj pa je pred njim?

Še gleda... usta zledené mu,

Podvergle misli so se vidu...

Ne more opisati tega trenutka

Ne angelski, in ne demonski jezik!

XXXII.

Selim... in kdo sedaj ne bo uganil? —

Na njem kosmate čapke nič več ni:

Razkrila persi je, na svilni bešmet

So svitli černi kodri se valili.

Bolj se krasijo ženske v žalosti —

Molitev je na ustih... in obraz...

Nebo! so take mar v šatorih rajskih
 Oči, kjer solze, žalosti in strah
 Pustiti — je strašno končati — škoda!
 Povej mi: ali mar je mlada Zara
 Med tvojimi dekleti? in mar plaka,
 In ljubi mar? Razumel sem molčanje!
 Ne sreča več podobno me stvarjenje:
 Na nebu ni posnemanje spodobno,
 In Zara bila je na zemlji ena.

XXXIII.

Spoznal, spoznal pozabljeni obraz
 Sred dušnih je neviht in vojsk viharjev;
 Poljubil je preserčno nežna lica —
 Življenja barva se je povernila.
 Na persi njemu čelo je nagnila, —
 Ljubkanje Izmaela moti Zaro.
 Kako se um nad srcem ne pohujša?
 In kak ljubezni srama ne premaga?
 Besede — plamen so; puščava večna
 Veselja ino blaženstva je polna.
 Ljubezen nebu sveta je in zemlji
 In samo za ljudi pregrešek je!
 Priroda vsa v ljubezni sladki diše,
 In le ljudje kupujejo to srečo!

Dve leti ste prešle, buči še vojska;
 Brezplodnega Kavkaza se rodovi
 Živé s prevarami ino razbojstvi;
 Čez dan soparni in pod nočno meglo
 Prederznost njih za Ruse je prestrašna.
 Spoznali so, da bratov dveh sovraštvo
 Je vtihnilo, da v rodu je ljubezen.
 Povsod, kjer vrag beži in kri se lije,
 Spozná se moč in puška Izmaela.
 Zakaj ne Zara, ne Selim iskreni
 Sedaj nikoli ne sledijo njemu?
 Kam je Lezginka nežna zdaj se skrila?
 Al kakšen vdar te persi je zledenil,
 Kjer je ljubezni tako serce bilo,
 Nad katerim vladati ni vreden bil?
 Je mar izdajstvo vzrok ločitve njih?
 Al živa je al spi v poslednjem spanji?
 Al lastne so roké jej grob postlale?
 Al mar poslednji „z Bogom“ s solznim okom
 Povedali so jej v jeziku rojstnem?
 In če dozda jej smert je prizanesla —
 Med kakimi ljudmi je, v kaki pušči:
 Kdo Izmaela vprašati bi smel?

Nekdaj o času, ko zapada žarki
 Metali so po oblacih zlate iskre,
 Zamišljen na gomili Izmael
 Sedel je. Deček mlad še, že je ljubil
 Prirode divjo-puste krasno sliko,

Mladostno zarjo in ledene verhe,
 Ki so bliščali se na plavem nebu;
 In spremenilo se še to ni v njem.
 Bliz njega štirje hribci stali so,
 Spoznati misli so želeli v licu;
 Al kdo predere globočino morja
 In serce, kjer nemir je, pa ni strasti?
 O čem bi on ne mislil, — daljni zapad
 Ni vabil žalostne mu domišljije;
 Spomini vse drugačni ino drug je,
 Drug predmet gospodaril v njega duši...
 Al kaj ta strel... Bel dim je dvignil se,
 Vrag ima terdno roko, oster vid!
 Sè svincem v persih je prostert na zemlji,
 S pečatom smerti na ponosnem čelu,
 Obdan s prijatli je ljubimec vojske
 Tu ležal, večno nem za njih klicanje.
 Poslednji žarek zarje še igral
 Na temnih čertah je, in mu pritisnil
 Na lice rudečico, in biló je,
 Ko bi življenja v njem še kaj ostalo;
 Ko misel, ki ga je takó stiskala,
 Poslednja vseh njegovih težkih misli,
 Ko duša je zbežala od telesa,
 Njegovih lic ni mogla zapustiti!
 Nebeška sodba naj bo nad teboj,
 Ti grozni brat, zavistnik verolomni!
 Ti sam pomeril si osodni strel:
 Najemne roke v gorah nisi našel!...

Ne daleč je bobnel germeč studenec,
 K valovom tem Čerkesi so prinesli
 Kervavo truplo. Hitro mu odpnó
 Čekmen, ki je prebit z osodno kroglo,
 In že hotéli so omiti persi...
 Al kaj je njih pogled tako otemnil?
 In česa so ustrašili se tako?
 Zakaj tak hladno so odstopili?
 Zakaj? oj kaj pomeni zlati koder,
 (Gotovo talisman dežele tuje),
 Pod terdo grobo razmečkan obleko,
 In križec bel na traku pisanem,
 Bliščala sta na persih mertvecu!...

